

HOTĂRÂREA CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI ÎN CAUZA TOȘCUȚĂ ȘI ALȚII ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI (REVIZUIRE) *

La originea cauzei se află Cererea nr. 36.900/03 îndreptată împotriva României, prin care șapte resortisanți ai acestui stat, domnii Adrian Toșcuță, Paul Ion Șerban Toșcuță, Dănuț Negulescu, Gheorghe Negulescu și George Negulescu și doamnele Maria Negulescu și Sevastița Negulescu ("reclamanții"), au sesizat Curtea la 5 septembrie 2003, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Printr-o hotărâre din 25 noiembrie 2008, Curtea a declarat cererea admisibilă și a hotărât că a fost încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, din cauza neacordării unei despăgubiri pentru privarea de proprietate suferită de reclamanți. De asemenea, Curtea a decis să acorde reclamanților în solidar suma de 4.000 euro (EUR) pentru cheltuielile de judecată și a rezervat soluționarea problemei aplicării art. 41 din Convenție în ceea ce privește prejudiciul material.

Printr-o hotărâre din 3 martie 2015, Curtea a decis să acorde reclamanților Adrian Toșcuță și Paul Ion Șerban Toșcuță suma de 1.665.000 EUR, în solidar, și reclamanților Dănuț Negulescu, Gheorghe Negulescu, George Negulescu, Maria Negulescu și Sevastița Negulescu suma de 630.000 EUR, în solidar, cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul material, și suma de 2.300 EUR, tuturor reclamanților în solidar, cu titlu de cheltuieli de judecată.

La 6 noiembrie 2015, Guvernul a solicitat revizuirea hotărârilor pronunțate la 25 noiembrie 2008 și 3 martie 2015, ca urmare a descoperirii unui fapt nou legat de reclamantul Gheorghe Negulescu, care, prin natura sa, ar fi putut exercita o influență decisivă asupra soluționării cauzei și care, la momentul pronunțării hotărârilor, nu era cunoscut de Curte și nu putea, în mod rezonabil, să fie cunoscut de Guvern. Acesta și-a întemeiat cererea pe art. 80 din Regulamentul Curții¹.

La 1 martie 2016, Curtea a examinat cererea de revizuire și a decis să acorde reprezentantului reclamanților un termen pentru prezentarea de observații.

* Publicată în M.Of. al României Partea I, nr.787 din 13 septembrie 2018

¹ A se vedea Regulamentul CEDO pe <https://www.echr.coe.int>

Printr-o scrisoare din 25 mai 2016, soția domnului Gheorghe Negulescu a comunicat decesul acestuia din urmă, la 21 octombrie 2015. Aceasta nu a prezentat observații în răspuns la cererea de revizuire și nici nu a indicat eventualii moștenitori ai defunctului.

ÎN DREPT

Cu privire la cererea de revizuire

Guvernul solicită revizuirea hotărârilor pronunțate la 25 noiembrie 2008 și 3 martie 2015 și declară că domnul Gheorghe Negulescu nu a avut niciodată calitatea de victimă a vreunei încălcări a dreptului său de proprietate asupra bunului în cauză, deoarece acesta vânduse partea care i se cuvenea din bunul respectiv în 1996, cu mult timp înainte de introducerea cererii în fața Curții. Guvernul susține că a luat cunoștință de acest lucru abia cu ocazia demersurilor efectuate în vederea executării hotărârii Curții din 3 martie 2015.

Curtea reamintește că, în temeiul art. 44 din Convenție, hotărârile sale sunt definitive și că, în măsura în care contestă acest caracter definitiv, procedura de revizuire, neprevăzută de Convenție, dar instituită de Regulamentul Curții, are un caracter excepțional: de unde și cerința privind examinarea strictă a admisibilității oricărei cereri de revizuire a unei hotărâri a Curții².

Curtea trebuie să stabilească dacă este necesară revizuirea hotărârilor pronunțate la 25 noiembrie 2008 și 3 martie 2015 în conformitate cu art. 80 din Regulamentul său, care, în măsura relevantă, este redactat astfel:

„În cazul descoperirii unui fapt care, prin natura sa, ar fi putut exercita o influență decisivă cu privire la soluția unei cauze judecate deja și care, la momentul pronunțării hotărârii, nu era cunoscut de Curte și nu putea, în mod rezonabil, să fie cunoscut de parte, aceasta din urmă poate [...] să sesizeze Curtea cu o cerere de revizuire a acelei hotărâri. [...] ”

² A se vedea Pardo împotriva Franței (revizuire - admisibilitate), 10 iulie 1996, pct. 21, Culegere de hotărâri și decizii 1996-III, Gustafsson împotriva Suediei (revizuire - fond), 30 iulie 1998, pct. 25, Culegere de hotărâri și decizii 1998-V, și Stoicescu împotriva României (revizuire), nr. 31.551/96, pct. 33, 21 septembrie 2004.

Prin urmare, trebuie să se stabilească dacă aceste condiții sunt îndeplinite în speță³.

Curtea observă pentru început că domnul Gheorghe Negulescu se număra printre reclamanții care au sesizat Curtea în prezenta cauză.

În Hotărârea sa din 25 noiembrie 2008, aceasta a declarat că anularea în 2002 a titlurilor de proprietate ale reclamanților asupra a două terenuri de 6.581 m² și 2.500 m², situate în București, a constituit o priver de proprietate și, ținând seama de faptul că nu li s-a acordat nicio despăgubire, a constatat încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție. Curtea subliniază, de asemenea, că din documentele furnizate de Guvern reiese că, în 1996, domnul Negulescu, care era coproprietar asupra terenului de 2.500 m², vânduse unui terț partea lui din teren, de 834 m². Această vânzare, cu privire la care Curtea nu a fost informată de către reclamant, a avut loc înainte de anularea titlului de proprietate și înainte de introducerea cererii în fața Curții.

Pentru a stabili dacă faptele aflate la originea unei cereri de revizuire sunt "de natură să exercite o influență decisivă", în sensul art. 80 § 1 din Regulament, acestea trebuie să fie examinate în raport cu hotărârea Curții a cărei revizuire este solicitată.

În speță, Curtea constată că terenul de 834 m² nu se mai afla în patrimoniul domnului Negulescu la momentul introducerii cererii și al pronunțării hotărârii din acțiunea principală, acesta pierzându-și astfel calitatea de victimă în sensul art. 34 din Convenție. În opinia Curții, această situație constituie într-adevăr un fapt "de natură să exercite o influență decisivă" în raport cu hotărârea din acțiunea principală.

În ceea ce privește "absența cunoașterii faptelor descoperite", condiție impusă de art. 80 din Regulament, Curtea observă că domnul Gheorghe Negulescu își vânduse terenul printr-un înscris sub semnătură privată. Prin urmare, nu i se poate reproșa în mod rezonabil Guvernului că nu a avut cunoștință de acesta. De altfel, acesta din urmă susține că a aflat de actul în cauză abia în 2015, atunci când terțul cumpărător a informat Guvernul cu privire la existența acestui act.

³ A se vedea Pennino împotriva Italiei (revizuire), nr. 43.892/04, pct. 11, 8 iulie 2014, și Petroiu și alții împotriva României (revizuire), nr. 30.105/05, pct. 11 și următoarele, 14 iunie 2016.

În aceste condiții și ținând seama de specificitatea cauzei, Curtea constată că Guvernul nu putea "în mod rezonabil" să fi știut de existența acestor fapte și consideră că este necesară revizuirea hotărârilor din 25 noiembrie 2008 și 3 martie 2015.

În ceea ce privește Hotărârea sa din 25 noiembrie 2008, Curtea subliniază că punctul 8 din aceasta are următorul conținut:

„8. La 11 martie 1993, comisia locală i-a pus pe P.N. și reclamanții Gheorghe Negulescu și Maria Negulescu în posesia a două terenuri în suprafață totală de 34.400 m², din care 31.900 m² erau situați în extravilan, iar 2.500 m² în intravilan. Cei 2.500 m² făceau parte din terenul de 9.081 m² atribuit anterior parohiei. La 24 august 1993, comisia municipiului le-a acordat un titlu administrativ de proprietate pentru o suprafață totală de 34.400 m².”

Ținând seama de noile elemente de fapt, Curtea apreciază că paragraful citat anterior trebuie să aibă următoarea redactare:

„8. La 11 martie 1993, comisia locală i-a pus pe P.N. și reclamanții Gheorghe Negulescu și Maria Negulescu în posesia a două terenuri în suprafață totală de 34.400 m², din care 31.900 m² erau situați în extravilan, iar 2.500 m² în intravilan. Cei 2.500 m² făceau parte din terenul de 9.081 m² atribuit anterior parohiei. La 24 august 1993, comisia municipiului le-a acordat un titlu administrativ de proprietate pentru o suprafață totală de 34.400 m².”

Terenul de 2.500 m² a făcut obiectul unui partaj între reclamanți și reclamantul Gheorghe Negulescu a devenit proprietarul unei parcele de 834 m². La 26 martie 1996, printr-un înscris sub semnătură privată, acesta a vândut parcela respectivă unui terț.”

De asemenea, Curtea subliniază că punctul 30 din această hotărâre se citește după cum urmează:

"30. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. De asemenea, Curtea subliniază că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Așadar, este necesar să fie declarat admisibil.”

Ținând seama de noile elemente de fapt, aceasta apreciază că paragraful citat anterior se citește astfel:

„30. În privința reclamantului Gheorghe Negulescu, Curtea observă în primul rând că

acesta din urmă și-a vândut bunul înainte de data introducerii cererii în fața Curții. Prin urmare, apreciază că domnul Gheorghe Negulescu nu poate pretinde că este victima vreunei încălcări a dreptului său la respectarea bunurilor, în sensul art. 34 din Convenție.

În privința celorlalți reclamânți, Curtea constată că respectivul capăt de cerere întemeiat pe art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. De asemenea, Curtea subliniază că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Așadar, este necesar să fie declarat admisibil."

În consecință, Curtea admite cererea de revizuire al Hotărârii din 25 noiembrie 2008 :

"1. declară cererea admisibilă în ceea ce privește capătul de cerere formulat în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 de reclamantii Adrian Toșcuță, Paul Ion Șerban Toșcuță, Dănuț Negulescu, George Negulescu, Maria Negulescu și Sevastița Negulescu, și inadmisibilă în ceea ce îl privește pe reclamantul Gheorghe Negulescu;

[...]

5. hotărăște:

a) că statul pârât trebuie să plătească în solidar reclamantilor Adrian Toșcuță, Paul Ion Șerban Toșcuță, Dănuț Negulescu, George Negulescu, Maria Negulescu și Sevastița Negulescu, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, suma de 4.000 EUR (patru mii euro) pentru toate cheltuielile, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit; [...]"

În ceea ce privește Hotărârea sa din 3 martie 2015, Curtea subliniază că, în dispozitivul acesteia, a inclus obligația ca statul să îi repună pe reclamânți în posesia terenurilor în litigiu sau să le plătească următoarele sume și admite cererea de revizuire:

În consecință hotărăște:

a) că statul pârât trebuie, prin mijloace adecvate, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, să îi pună pe reclamantii Adrian Toșcuță și Paul Ion Șerban

Toșcuță în posesia efectivă asupra celor 6.581 m² de teren și să îi pună pe reclamantii Dănuț Negulescu, George Negulescu, Maria Negulescu și Sevastița Negulescu în posesia efectivă asupra celor 1.666 m² de teren și că trebuie să asigure tuturor reclamantilor eliberarea unui titlu de proprietate asupra terenului lor;

b) că, în absența măsurilor prevăzute la lit. a) supra, statul pârât trebuie, în același termen de trei luni, să plătească primilor doi reclamânți în solidar suma de 1.665.000 EUR pentru prejudiciul material, care trebuie convertită în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit;

c) că, în absența măsurilor prevăzute la lit. a) supra, statul pârât trebuie, în același termen de trei luni, să plătească reclamantilor Dănuț Negulescu, George Negulescu, Maria Negulescu și Sevastița Negulescu în solidar suma de EUR 420.000 (patru sute douăzeci de mii de euro) pentru prejudiciul material, care trebuie convertită în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit;

d) că statul pârât trebuie, în același termen de trei luni, să plătească reclamantilor Adrian Toșcuță, Paul Ion Șerban Toșcuță, Dănuț Negulescu, George Negulescu, Maria Negulescu și Sevastița Negulescu în solidar suma de 2.300 EUR (două mii trei sute de euro), care trebuie convertită în moneda națională a statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății, pentru cheltuielile de judecată, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit; [...]"

În concluzie, Curtea apreciază că schimbările intervenite în situația de fapt au consecințe asupra sumelor acordate în solidar cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul material și cu titlu de cheltuieli de judecată, astfel această parte a dispozitivului trebuie să fie modificată în consecință. Aceasta consideră că trebuie să acorde o sumă cu acest titlu doar reclamantilor Adrian Toșcuță, Paul Ion Șerban Toșcuță, Dănuț Negulescu, George Negulescu, Maria Negulescu și Sevastița Negulescu.